

Warszawa, 23-04-2024 r.

**BIURO
RZECZNIKA PRAW OBYWATELSKICH**
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich
Stanisław Trociuk

II.510.394.2024.PZ

Pani
Zuzanna Rudzińska-Bluszcz
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Sprawiedliwości
ePUAP

Dot. DSRiN-V.401.5.2023

Szanowna Pani Minister,

w odpowiedzi na pismo Pani Minister z 4 kwietnia 2024 r. (data wpływu do biura Rzecznika Praw Obywatelskich 9 kwietnia 2024 r.) dotyczące projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie określenia wzorów informacji o przebiegu, sposobie i warunkach przesłuchania podejrzanego i świadka, którzy nie ukończyli 18 lat., Rzecznik Praw Obywatelskich zgłasza następujące uwagi.

Zauważyć należy, że przekazane do konsultacji projekty zawierają pewne nieścisłości, między innymi, osoba mająca lat 17 może wszak odpowiadać na podstawie Kodeksu karnego.

Uwagi do załącznika nr 1 projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie określenia wzorów informacji o przebiegu, sposobie i warunkach przesłuchania podejrzanego i świadka, którzy nie ukończyli 18 lat:

Przedstawiony w projekcie wzór informacji z pewnością ułatwi przygotowanie się i przebieg składania wyjaśnień podejrzanemu, który nie ukończył 18 lat. Należy jednak wskazać na możliwość lepszego – bardziej dokładnego i przystępnego przekazania informacji, poprzez:

1. Zastąpienie w części „przesłuchanie” w pkt. 1 akapicie 1 zdania: „Mogą oni wziąć udział w przesłuchaniu, chyba, że naruszy to Twoje prawa lub interesy.” zdaniami: „Mogą oni wziąć udział w przesłuchaniu. Jeśli nie chcesz, żeby brali udział w przesłuchaniu, albo narusza to Twoje prawa lub interesy, poinformuj o tym osobę prowadzącą przesłuchanie.”
 - wprowadzona zmiana ma na celu upracticznienie zwrotu poprzez zwrócenie uwagi przesłuchiwanemu na jego autonomię decyzyjną w zakresie udziału bliskich w przesłuchaniu oraz wskazanie sposobu na realizację swoich praw;
2. Dodanie w części „przesłuchanie” w pkt. 2 kółku 2 zdania: „Możesz również sam poprosić prowadzącego, żeby przesłuchanie było nagrywane.”
 - wprowadzona zmiana ma na celu wskazanie przesłuchiwanemu środka, który zapewnia większą transparentność przeprowadzanej czynności;
3. W części „przesłuchanie”, w podzbiorze „przesłuchanie przebiega w następujący sposób:
 - a. dodanie po kółku 5 odrębnego kółka o treści: „Prowadzący nie może zadawać Ci pytań sugerujących odpowiedzi. Prowadzący nie może również zmuszać Cię do określonych zeznań lub Ci grozić. Jeśli byłeś wcześniej przesłuchiwany w charakterze świadka, prowadzący nie może zadawać Ci pytań nawiązujących do wcześniejszego przesłuchania.”;
 - wprowadzona zmiana ma na celu poinformowanie przesłuchiwanego o niedozwolonych technikach przesłuchiwań;
 - b. dodanie do kółka 8 zdania: „Poproś również prowadzącego przesłuchanie o umieszczenie w protokole wszystkich zdarzeń z przesłuchania, które Cię zaniepokoiły, mogły mieć wpływ na przesłuchanie lub naruszały przekazane Ci zasady przesłuchania.”
 - wprowadzona zmiana ma na celu przybliżenie podejrzanemu konkretnych rozwiązań, które mogą przyczynić się do realizacji jego gwarancji procesowych;
 - c. dodanie do kółka 9 zdania: „Jeśli mimo przekazanych uwag nie zgadzasz się z treścią protokołu, możesz podając przyczynę odmowy, odmówić podpisania protokołu.”

- wprowadzona zmiana ma na celu przybliżenie podejrzanemu konkretnych rozwiązań, które powinien podjąć w sytuacji nieprawidłowego toku przesłuchania.

Uwagi do załącznika nr 2 projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie określenia wzorów informacji o przebiegu, sposobie i warunkach przesłuchania podejrzanego i świadka, którzy nie ukończyli 18 lat:

Przedstawiony w projekcie wzór informacji z pewnością ułatwi przygotowanie się i przebieg składania zeznań świadkowi, który nie ukończył 18 lat. Należy jednak wskazać na możliwość lepszego – bardziej dokładnego i przystępnego przekazania informacji, poprzez:

1. Dodanie w części „Wezwanie na przesłuchanie” w pkt. 3 akapicie 1 zdania: „Jeśli nie chcesz, żeby brali udział w przesłuchaniu, poinformuj o tym osobę prowadzącą przesłuchanie.”
- wprowadzona zmiana ma na celu upracticznienie zwrotu poprzez wskazanie sposobu na realizację swoich praw;
2. Zmianę zdania zawartego w części „Przesłuchanie” w pkt. 1 kółku 3 kropce 1 na zdanie: „Możesz nie zeznawać, jeśli zdarzenie o którym masz mówić dotyczy popełnienia przestępstwa przez Twoich rodziców, dziadków albo rodzeństwa.”
- w opracowanym wzorze pominięto istotną grupę wstępnych jaką są dziadkowie przesłuchiwanego;
3. Zmianę zdania zawartego w części „Przesłuchanie” w pkt. 1 kółku 3 kropce 2 na zdanie: „Możesz odmówić odpowiedzi na pytanie, jeśli taka odpowiedź naraziłaby Ciebie albo Twoich bliskich (rodziców, dziadków, rodzeństwo) na karę.”
- jw. w opracowanym wzorze pominięto istotną grupę wstępnych jaką są dziadkowie przesłuchiwanego;
4. Dodanie w części „przesłuchanie” w pkt. 2 kółku 2 zdania: „Możesz również sam poprosić prowadzącego, żeby przesłuchanie było nagrywane.”
- wprowadzona zmiana ma na celu wskazanie przesłuchiwanemu środka, który zapewnia większą transparentność przeprowadzanej czynności;
5. Zmianę zdań zawartych w części „Przesłuchanie” w pkt. 2 kółku 4 na zdania: „Prowadzący będzie zadawać Ci pytania na temat przestępstwa. Odpowiadaj na pytania zgodnie ze swoją najlepszą wiedzą, nie wymyślaj odpowiedzi, jeśli czegoś nie wiesz. Musisz odpowiadać na pytania, chyba że odpowiedź mogłaby narazić Ciebie, Twoich bliskich (rodziców, dziadków lub rodzeństwo) na karę.”
- sugerowana zmiana jest motywowana potrzebą uwypuklenia świadkowi, że podczas odpowiadania na nieraz szczegółowe pytania nie może konfabulować, ma prawo nie znać odpowiedzi na szczegółowe pytanie. Ponadto dodano informację, że

świadek może nie odpowiadać na pytanie w przypadku narażenia siebie oraz wstępnych, w tym w osobach dziadków, na odpowiedzialność karną;

6. Zmianę zdań zawartych w części „Przesłuchanie” w pkt. 2 kółku 5 na zdania:
„Prowadzący nie może zadawać Ci pytań sugerujących odpowiedź, pytań dotyczących Twojego życia seksualnego, chyba że jest to niezbędne w sprawie. Prowadzący nie może zmuszać Cię do określonych zeznań lub Ci grozić.
- sugerowana zmiana podziału jednego zdania złożonego na dwa prostsze ułatwi odbiór treści.
7. Dodanie w części „Przesłuchanie” w pkt. 2 kółku 6 zdania „Poproś również prowadzącego przesłuchanie o umieszczenie w protokole wszystkich zdarzeń z przesłuchania, które Cię zaniepokoiły, mogły mieć wpływ na przesłuchanie lub naruszały przekazane Ci zasady przesłuchania.”
- wprowadzona zmiana ma na celu przybliżenie podejrzanemu konkretnych rozwiązań, które mogą przyczynić się do realizacji jego gwarancji procesowych;
8. Dodanie w części „Przesłuchanie” w pkt. 2 kółku 7 zdania: „Jeśli mimo przekazanych uwag nie zgadzasz się z treścią protokołu, możesz podając przyczynę odmowy, odmówić podpisania protokołu.”
- wprowadzona zmiana ma na celu przybliżenie podejrzanemu konkretnych rozwiązań, które mogą przyczynić się do realizacji jego gwarancji procesowych;
9. Dodanie do kółka nr 9 zdania: „Jeśli mimo przekazanych uwag nie zgadzasz się z treścią protokołu, możesz podając przyczynę odmowy, odmówić podpisania protokołu.”.

Uwagi te przekazuję na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy z 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (t. j. Dz.U. z 2023 r., poz. 1058) z nadzieją, że zostaną one uwzględnione w toku dalszych prac nad projektem.

Z wyrazami szacunku

Stanisław Trociuk

Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/